

Trasa 3

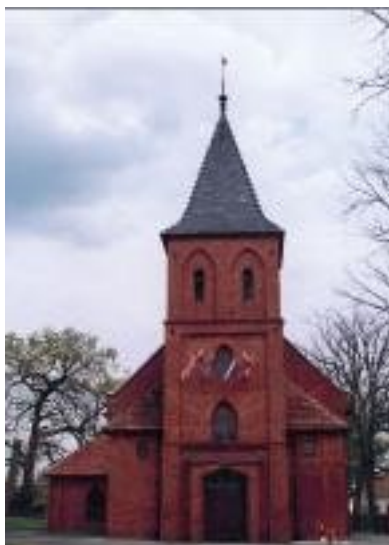
Dolina dolnej Odry (ok. 193 km)

Mapa Okolice Wrocławia DEMART 1:75000

Czeszów > Grochowa > Zawonia > Tarnowiec > Skotniki > Głuchów Górny > Pierwoszów > Wisznia Mała > Strzeszów > Ozorowice > Zajączków > Kotowice > Raków > Uraz > Stary Dwór > Wały > Brzeg Dolny > Pogalewo Małe > Pogalewo Wielkie > Grodzanów > Prawików > Lubiąż > Malczyce > Rzczyca > Brodno > Szczepanów > Święte > Kadłub > Miękinia > Wojnowice > Mrozów > Brzezina > Wilkszyn > Wrocław (przez most Milenijny) > Krzyżanowice > Pasikurowice > Siedlec > Godzieszowa > Skarszyn > Boleścín > Piersno > Zawonia > Czeszów

1. Czeszów

We wsi warto zwrócić uwagę na neogotycki kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Ponadto ciekawym obiektem jest młyn. Jest to budynek wzniesiony przed 1830 rokiem. Przez większą część swych dziejów wykorzystywany jako młyn właśnie, w wieku XX wyszedł z użytku, zaś na początku wieku XXI spłonął. W latach 2007-10 remontowany i przekształcony w trzygwiazdkowy hotel.

2. Grochowa

Na uwagę zasługuje dąb szypułkowy (*Quercus robur*) rosnący w miejscowości Grochowa, który z mocy uchwały Rady Gminy Zawonia stał się pomnikiem przyrody oraz uznany za użytek ekologiczny obszar „Polana Grochowska” znajdujący się na terenie wsi Grochowa.

3. Głuchów Górny

Godne uwagi obiekty znajdujące się we wsi to m. in. zespół budynków kościelnych z Kościołem poewangelickim pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego, cmentarz przykościelny z nagrobkami z 2 połowy XIV wieku, cmentarz ewangelicki datowany na około 1850 r. oraz zabudowania zespołu pałacowo-folwarcznego z 2 połowy XIX i początku XX wieku, a wśród nich dawny pałac, pawilon ogrodowy, z parkiem pałacowym, domy mieszkalne z zabudowaniami gospodarczymi, chlewnią, oborą, bramą wjazdową. Na uwagę zasługuje między innymi jeden z domów mieszkalnych – dawniej dom opieki i szkoła dla chłopców z 1870 r. oraz liczne domy mieszkalne z początku XX wieku. W ścianie jednego z zabudowań na początku z II wojny światowej wmurowano część śmigła niemieckiego samolotu myśliwskiego zestrzelonego przez polskich lotników w dniu 2 września 1939 roku. W Głuchowie znajdowało się supertajne Centrum Dowodzenia Układu Warszawskiego, z

bunkrem 15 m pod ziemią. Ciekawostką jest, że na terenie miejscowości występują dęby szypułkowe, z których 2 to pomniki przyrody.

4. Pierwoszów

Wioska położona na terenie łagodnie pofałdowanym u stóp Wzgórz Trzebnickich. Zabudowa dość luźna, częściowo zagrodowa nieregularna. Ludność niepełna 200 osób. Odnaleziony najstarszy dokument pochodzi z 1352 r. W wiosce zachował się dworek, zespół parkowy oraz pozostałości folwarku. Na zrehabilitowanym terenie dawnej kopalni piasku znajduje się duży (blisko 40 ha) kompleks wypoczynkowy „Miłocin” z dużym zbiornikiem wodnym i wieloma innymi atrakcjami. Z ciekawostek przyrodniczych warto tu zwrócić uwagę na wąwozy lessowe.

5. Strzeszów

We wsi kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego zbudowany w połowie XIV w. w stylu gotyckim, po 1498 odbudowany, kilkakrotnie odnawiany. Na początku

XIX w. zbudowano oddzielnie stojącą dzwonnice. W świątyni renesansowy strop pochodzący z XVII w. Niedaleko od kościoła dwór zbudowany w stylu renesansowym w drugiej połowie XVI w., po zmianach w XVIII w. uzyskał charakter pałacowy. Rozbudowany u schyłku XIX w.

6. Ozorowice

We wsi gotycki murowany kościół pw. św. Jana Chrzciciela. W 1353 roku potwierdzone zostało istnienie kościoła w Ozorowicach. Natomiast w dokumencie kardynała Johanna z 14 stycznia 1376 r. wymieniony jest już kościół parafialny.

Według inskrypcji zachowanej na dzwonie z 1548 r. świątynia przeszła wówczas "odnowienie i powiększenie". Fundatorem był Augustinus Kromeier, nowy właściciel Ozorowic. Ozorowice pozostały w rękach Kromayerów do połowy XVII w. W roku 1802 proboszczem w Szewcach był Johann Magner, który obsługiwał również kościół w Ozorowicach.

Podczas II wojny światowej kościół nie ucierpiał, a po jej zakończeniu został przejęty przez osadzonych tu polskich katolików.

W centrum wsi znajdują się ruiny murowanego, piętrowego pałacu klasycystycznego pochodzącego ze schyłku XVIII w., następnie przebudowanego w pierwszej połowie XX w. Pałac został wpisany do rejestru zabytków pod nr 1206 decyzją z dn. 15 XII 1964 r. Zaniebdany po nacjonalizacji w 1945, pałac został doprowadzony do ruiny po pożarze w 1987 roku. Obecnie obok ruiny jest park i obora z 1890 roku.

7. Kotowice

Znajduje się tu kościół pod wezwaniem św. Marcina (kamień węgielny położony w roku 1911). Uległ pożarowi w roku 1978, został odbudowany w kilkanaście miesięcy.

8. Uraz

W połowie XIII wieku w Urazie był książęcy gród, zarządzany przez kasztelana. W 1466 roku uzyskał prawa miejskie. Ze względu na skalę zniszczeń po II wojnie światowej, niewielka miejscowość została zakwalifikowana przez nowe władze do rzędu wsi. Odbudowy Urazu nie podjęto do dziś, zaś relikty jego

miejskiego charakteru widoczne są we fragmentarycznie zachowanej, zwartej zabudowie rynku (Pl. Wolności) z nieczynnym ratuszem. W I. 50. XX w. ruinie uległ także najważniejszy zabytek miejscowości - zamek. Obecnie mieszka tu około 940 osób.

Dzięki dogodnemu położeniu miejscowości - osiedla się tu coraz więcej wrocławian – do centrum Wrocławia można dojechać w pół godziny. Do urazkiej parafii pw. Św. Michała Archanioła należą również wsie Lubnów, Raków, Niziny i Jary.

Uraz będąc przez niemal 500 lat miastem posiada swój herb - byka na zielonym polu kroczącego (heraldycznie) w prawo.

Będąc w Urazie, warto przede wszystkim zwrócić uwagę na zamek. W XIII w. wzmiankowano o grodzie kasztelańskim strzegącym przeprawy przez Odrę i usytuowanym w jej zakolu. Pierwotnie należał do książąt wrocławskich, jednak na mocy testamentu Henryka Probusa z 1290 r. przeszedł w posiadanie Henryka III głogowskiego, a w 1312 w ręce jego synów Konrada I oleśnickiego i Bolesława oleśnickiego. Kilka lat później trafił ponownie w posiadanie książąt wrocławskich, którzy około 1319 roku przekazali go trzem braciom Radak. Andrzej Radak, jeden z braci, rozbudował zamek.

Pierwotni budowniczości zamku nie są znani i na ten temat toczy się wiele spornych dyskusji wśród historyków. Zamek zbudowano z rudy bagiennej i cegły na planie trójkąta równobocznego o długości boku ok. 23 m. Jest to konstrukcja rzadko spotykana, mająca łagodzić skutki ostrzału artyleryjskiego. Pociski miały się jakoby „ślizgać” po murze. Podobną konstrukcję ma wieża zamku w Bolkowie w kształcie „kropli wody”. Ostre narożniki skierowane są w stronę miasta i Odry. Mury przyziemia miały grubość 2,5 m.

W 1336 r. miasto wraz z zamkiem weszło w posiadanie starosty Wrocławia Konrada von Borschnitz, w 1344 r. wymienia się burgrabiego Hancho von Auras, w 1363 Hermana von Borschnitz. W latach 1428-1443 należał do rodziny von Tschirna. W 1466 posiadłość została nadana przez króla Czech Jerzego z Podiebradów rycerzowi Christophowi von Skopp, który rozbudował zamek. Kolejnym właścicielem był Konrad X Biały, książę Oleśnicy. Od 1492 roku przez prawie 150 lat zamkiem zajęła się rodzina von Joerger. Oni to dokonali kolejnej przebudowy zamku w stylu barokowym. W 1640 r. zamek odkupiła rodzina von Saurma-Jeltsch, następnie baron Balthazar von Logau (1690-1695). Około 1810 roku ówczesny właściciel baron von Koschuzky nakazał

stara się go częściowo odbudować. Wstęp na teren zamku jest utrudniony, jednak możliwy po rozmowie z właścicielem.

Pierwotny kościół w Urazie wzmiankowany w 1218 roku. Obecny, barokowy, wzniesiono w latach 1750-89. Po zniszczeniach wojennych odbudowany w latach 1951-53. Jednonawowy z kwadratową wieżą od zachodu. Wyposażenie neogotyckie, wzbogacone o przedmioty przywiezione przez repatriantów z Nawarii koło Lwowa: obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z drugiej ćwierci XVI wieku; rzeźby rokokowe A. Osińskiego – personifikacje Cnót Kardynalnych, krucyfiks (lata 60. XVIII wieku) i feretron z przedstawieniem Matki Boskiej Różańcowej i Dzieciątka Jezus z Duchem Św. (powstały w latach 1760-70).

rozbiórkę murów obronnych i mostu zwodzonego, zasypano też częściowo fosy. W drugiej połowie XIX w. zamek przebudowano w stylu neogotyckim, niemal całkowicie zacierając ślady dawnych epok. Na początku XX w. zaniedbany obiekt szybko popadł w ruinę, a ostatecznego zniszczenia dokonali żołnierze radzieccy podpalając go w 1945 r. i szabrownicy po wojnie. W 1952 roku zawaliły się sklepienia i stropy, w 1953 r. runął narożnik południowy. W 1956 r. dokonano zabezpieczenia ruiny. Obecnie zamek posiada nowego właściciela, który powoli ale konsekwentnie

Ponadto czterej ewangeliści M. Polejowskiego (ok 1760-66) z kosza ambony, Chrystus Zmartwychwstały i chorągiew procesyjna Bractwa Różańcowego (1755).

9. Brzeg Dolny

Miejscowość wzmiankowana po raz pierwszy w roku 1353. Z początku była niezbyt znaczącą osadą flisaków i rybaków. Rozwój postępował dość powoli, ważnym czynnikiem było m.in. uzyskanie przez miasto w 1663 praw miejskich. Przez długi czas miasto było własnością prywatną kilku śląskich rodów szlacheckich, które lepiej

być gorzej nim zarządzały. W wieku XIX mieściło się tu centrum usługowe, które obsługiwało okoliczne wsie. W roku 1939 zamieszkiwało tu ok. 1500 osób.

W Brzegu Dolnym warto przede wszystkim zobaczyć założenie pałacowe. Karl Georg von Hoym dokonał przebudowy barokowego pałacu w stylu klasycystycznym ok. 1785, według projektu śląskiego architekta Carla Gottharda Langhansa. Obok wybudowano oficynę pałacową, która zachowała styl klasycystyczny do dnia dzisiejszego. Nieopodal pałacu funkcjonował browar i dobrze prosperujący folwark należący do właścicieli miasta. Na północ od pałacu założono rozległy park w angielskim stylu z egzotycznym drzewostanem. Park przyozdabiały budowle rekreacyjne zaprojektowane również przez Langhansa, basen kąpielowy, herbaciarnia i leśniczówka. Okazały park spełniał również zadania praktyczne. Na jego obszarze znajdował się młyn zbożowy napędzany wodą pochodzącą ze stawów

parkowych, a nawet uprawiano winną latorośl. W 1945 pałac spłonął. W parku zachowało się kilka stawów – np. Czarny Staw, Łabędzi Staw a także otoczona wodą Wyspa Kormoranów. Część północna parku jest zaniedbana, podobnie jak zlokalizowane tam i bardzo poważnie zdewastowane Mauzoleum von Hoymów.

Obecnie w pałacu działa Dolnobrzecki Ośrodek Kultury oraz Urząd Miasta i Gminy. W części parku urządzono stadion miejski i korty tenisowe.

Znaleźć tu możemy kilka kościołów, z których bodaj najciekawszy jest zlokalizowany przy Rynku kościół

Matki Boskiej Szkaplerznej. Wzniesli go w latach 1743-

1745 luteranie, po II wojnie światowej przeszedł w ręce katolików.

10. Lubiąż

Historia miejscowości jest nierozdzielnie związana z klasztorem cystersów. Zespół klasztorny jest drugim co do wielkości obiektem sakralnym na świecie (pierwszym jest kompleks pałacowo-klasztorny Eskorial w Hiszpanii). Kompleks ma powierzchnię dwa i pół raza większą od zamku na Wawelu i posiada ponad 600 okien. Powierzchnia samych dachów zajmuje ok. 2,5 ha, a długość fasady wynosi 223 metry i jest to najdłuższa fasada barokowa w Europie. W skład zespołu klasztornego wchodzi: bazylika wniebowzięcia NMP z lat 1307-40 (zbudowana na pozostałościach rromańskiego kościoła Wniebowzięcia NMP z XII w.), klasztor, pałac opatów (XVII/XVIII w.), pomocniczy kościół św. Jakuba, zabudowania gospodarcze. W krypcie pod gotycką bazyliką znajdują się nagrobki Piastów Śląskich (m.in. Bolesława Wysokiego) oraz mumie opatów cysterskich i zakonników. Do dziś w dobrym stanie zachowało się 98 mumii.

W 1150 powstał klasztor benedyktynów, którzy zbudowali kościół św. Jakuba, jednak przed 1163 opuścili Lubiąż. W 1163 roku miało tu miejsce pierwsze na Śląsku osadzenie zakonu cystersów. Dokonał tego książę śląski Bolesław Wysoki, sprowadzając on zakonników z Pforty nad Saalą w Turyngii. W ciągu wieków, dzięki nadaniom książęcym i prywatnym, klasztor stał się jednym z większych posiadaczy ziemskich na Śląsku.

W klasztorze, który w średniowieczu był ważnym ośrodkiem kultury i piśmiennictwa powstało wiele ważnych XII-wiecznych dzieł: *Kronika książąt polskich*, *Roczniki lubiąskie* czy *Katalog biskupów wrocławskich*.

W 1223 książę Henryk Brodaty oddał Sychową opatowi Cystersów z Lubiąży; Güntherowi mieszkańców zaś wsi

zwołał z poddaństwa, pozwolił im wieś opuścić i wcielając ich do klasy tzw. łążeków, poddał pod jurysdykcję starosty, Bogdana z Polkowic. Do mieszkańców tej niewielkiej w XIII w. wsi książęcej, należał też niejaki „Bobola z bratem swym Secesławem”. Z osobą jego po raz pierwszy pojawia się w znanych obecnie dokumentach nazwisko noszone m.in. przez św. Andrzeja Bobolę.

W czasie wojen husyckich klasztor i kościoły spalono. Po odbudowie klasztoru, doszło pod koniec XV wieku do konfliktu w obrębie konwentu pomiędzy polskimi i niemieckimi zakonnikami, wskutek czego w 1492 wygnano wszystkich zakonników, a budynki klasztorne przejęły na krótki okres władze świeckie, wykorzystując je jako siedzibę w czasie polowań. Mnisi powrócili w 1498 i do 1510 przeprowadzili gruntowną odnowę klasztoru po zniszczeniach husyckich oraz późniejszych zaniedbaniach, a także ufortyfikowali cały kompleks. Jednakże Reformacja wkrótce spowodowała kolejny upadek znaczenia i bogactwa klasztoru. Pewne straty poniósł klasztor także podczas wojny trzydziestoletniej, gdy m.in. zagrabiono bibliotekę i archiwum. Koniec

wojny oraz reforma ekonomiczna zapoczątkowana przez opata Arnolda Freiberga umożliwiła od 1649 rozpoczęcie wielkiej odnowy całego kompleksu w stylu baroku. Przeprowadzono wówczas głównie prace konieczne do rozwoju klasztoru: usunięto uszkodzenia i szkody budowlane, odnowiono część mieszkalną (klausurę), odremontowano kościół, zbudowano szkołę klasztorną i budynki gospodarcze. Opat sprowadził w 1660 do Lubiąża czołowego malarza barokowego na Śląsku Michała Willmanna. Willmann mieszkał tu do śmierci wykonując liczne obrazy i freski, m.in. fresk *Apoteoza Bohatera Cnót* na sklepieniu w refektarzu letnim.

Następca Freibergera, opat Johann Reich oraz trzej następcy opaci prowadzili prace głównie nad budowlami reprezentacyjnymi, korzystając ze stabilizacji ekonomicznej zapewnionej przez poprzednika. Największą inwestycją był budowany w latach 1681-1699 monumentalny pałac opacki liczący ponad 300 sal z bogatym wystrojem wnętrz.

Niewiele mniejszą inwestycją była gruntowna barokizacja zakonnego kościoła Wniebowzięcia

Najświętszej Marii Panny pod kierunkiem Mathiasa Steina przeprowadzona w okresie 1672-1681, a następnie uzupełniona w 1690-1698, gdy przebudowano ambit dodając wielki pomnik opatów cysterskich i barokowe kaplice z freskami Willmanna. W 1715 zbudowano fasadę kościoła, kruchtę i dwie wieże z barokowymi hełmami. W późniejszym okresie prowadzono już tylko prace zdobnicze, m.in. w 1733 Felix Anton Scheffler wykonał polichromie i większość fresków letniego refektarza, w 1734-1737 Christian

Bentum podobnie ozdobił bibliotekę klaszorną i wykonał plafon w głównej sali reprezentacyjnej pałacu –

Sali Książęcej, a w 1737- 1739 Franz Mangoldt ozdobił zespołem posągów założony w 1649 przez opata Freibergera ogród opacki oraz wyrzeźbił szereg dzieł do Sali Książęcej.

Okres największej świetności klasztoru kończy się w I poł. XVIIIw., gdy po latach władania Śląskiem przez cesarzy austriackich, w 1740 tereny te zdobyli Prusacy. Król pruski w 1810 skasował zakon cystersów, przywłaszczając sobie jego dobra. Zniszczono sporo zabytków, przepadły zasoby cysterskiej biblioteki, a w klasztorze urządzono szpital.

W 1936 Lubiąż odwiedził Adolf Hitler. W czasie II wojny światowej w lochach klasztoru Niemcy prawdopodobnie uruchomili produkcję części do rakiet V1 i V2, zatrudniając do niej więźniów.

Dewastacji klasztoru dokończyli w 1945 Rosjanie – szukając skarbów zniszczyli trumny Piastów śląskich (przypuszcza się, że skradli insygnia władzy Piastów – jabłko, berła, miecze). Mumie porzucali po posadzce – dlatego też historycy i archeolodzy w późniejszych latach nie byli w stanie rozpoznać, które szczątki do kogo należą. Rozpoznano jedynie mumię Willmanna. Wojsko radzieckie stacjonowało w Lubiążu do 1948, później urządzono w klasztorze szpital psychiatryczny dla czerwonarmistów. Od 1950 w pomieszczeniach klasztornych składowano książki i zbiory muzealne.

Od 1989 prowadzone są intensywne prace renowacyjne lubiąskiego zespołu klasztornego,

głównie dzięki staraniom wrocławskiej Fundacji Lubiąż. W roku 2000 zakończono wymianę dachów nad całym kompleksem.

Od 1996 można zwiedzać najbardziej imponującą Salę Książęcą, dwupoziomową, o powierzchni ponad 400 m² i wysokości 13,4 m. W sali znajdują się między innymi rzeźby wrocławskiego mistrza Józefa Mangoldta oraz plafon i malowidła ściennie malarza Christiana Bentuma. Sala ta uważana jest za jeden z najwybitniejszych zabytków śląskiego baroku. Odbywają się w niej

wybrane koncerty corocznego Międzynarodowego Festiwalu Wratislavia Cantans.

Ukończono również renowację i udostępniono zwiedzającym refektarz opata oraz refektarz letni (2005). W chwili obecnej (wrzesień 2009) trwają prace konserwatorskie nad ostatnią wielką salą reprezentacyjną pałacu – biblioteką opata. Udostępniono także były kościół Najświętszej Marii Panny (niestety, z ubogim wyposażeniem).

Od roku 1998 Fundacja Lubiąż wraz z Agencją Artystyczną JEDYNKA z Wrocławia organizuje w drugi weekend maja cykliczne imprezy pod nazwą "Korso Pałacowe", w czasie których można zwiedzać zamknięte na co dzień sale, podziemia klasztorne, strychy oraz inne obiekty znajdujące się w renowacji.

W Lubiążu wart zobaczenia jest też późnobarokowy parafialny kościół św. Walentego. Oddalony jest o 2 km od opactwa. Wzniesiono go w latach 1734-45 na miejscu pierwotnego romańskiego kościoła wzmiankowanego w 1175. Budynek halowo-emporowy ze sklepieniem nieckowym nawy i żaglastymi empor. Od zachodu zamknięty półkolistą apsydą. Posiada bogatą architekturę oraz ciekawy barokowy detal. Wewnątrz pełne przepychu wyposażenie barokowe.

11. Malczyce

Miejscowość ta nierozdzielnie związana jest z przepływającą tuż przy niej Odrą. Jest ona zarazem źródłem dobrobytu wsi jak i jej nieszczęść. Interesującym budynkiem jest cerkiew prawosławna. Neogotycki budynek kościoła powstał w latach 1902-1903, zbudowano go w ciągu zaledwie 1 roku wg projektu jednego z największych architektów niemieckich H. Poelziga. Do roku 1945 był kościołem ewangelicko-augsburskim. Dawny kościół ewangelicki od 1950 roku stał się własnością Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego i podlega

Parafii Prawosławnej p.w. Zwiastowania Najświętszej Maryi Bogurodzicy. Wierni to łemkowie z akcji „Wisła” osiedleni w powiecie średzkim. Budynek posiada trzy kondygnacje okien. Wejście z tarasu. Przed świątynią cztery rzędy lip drobnolistnych.

12. Szczepanów

Będąc w tej wsi należy koniecznie zwiedzić kościół parafiany św. Szczepana oraz zespół pałacowo-parkowy. Kościół wzmiankowany w 1330 r. obecny późnogotycki budowany w 1571 r. orientowany, jednonawowy z węższym prezbiterium i kwadratową wieżą od zachodu. Murowany z kamienia, oskarpowany, tynkowany, nakryty dachami dwuspadowymi. Cztery portale z piaskowca: zewnętrzny pd. renesansowy z I poł. XVII w., zach. późnobarokowy z 3-ej ćw. XVIII w. zakrystii gotycki z pocz. XVI w. i kruchty późnorenesansowy z pocz. XVII w. Ołtarze główny św. Szczepana i boczne Matki Bożej i św. Antoniego z drewna polichromowego, barokowe z pocz. XVIII w., również barokowe są kazalnica, chrzcielnica piaskowcowa i drewniana, konfesjonał, ławki, krucyfiks oraz rzeźba św. Jana Nepomucena z drewna polichromowego.

Pałac jest przykładem budownictwa wczesnobarokowego z końca XVII w. Został on w 1960 r. gruntownie przebudowany, z całkowitym zatarciem wcześniejszych cech stylowych. Oficyna dworska I (na zach. od pałacu) z XVIII w. jednopiętrowa, murowana, tynkowana, dach dwuspadowy. Jedno z wejść ma barokowy portal z belkowaniem wspartym na dwu kompozytowych kolumnach bez rowkowań.

Oficyna II (na wschód od pałacu) z XIX w. parterowa, murowana, tynkowana, dach dwuspadowy. Gzyms międzykondygnacyjny, okna i blendy piętra z nadokiennikami klamrowymi, okna strychu zamknięte półkoliście. Przy wejściu drewniany ganek ażurowy.

Oficyna III (dalej na wsch. od pałacu) z pocz. XX w. parterowa z mieszkalnym poddaszem, murowana, tynkowana, dach dwuspadowy. Przedzielona murem ogniowym.

13. Święte

Osobom wybierającym się tutaj rekomendujemy odwiedzenie kościoła parafialnego św. Marcina. Jest to budynek jednonawowy, murowany, który został

zbudowany w 1739 w stylu barokowym. Posiada barokowe polichromie z XVIII wieku.

14. Miękinia

Z kolei w tej wsi znaleźć można kościół parafialny Narodzenia NMP. Pierwotny wzmiankowany w 1335 roku. Obecna budowla została wzniesiona w XV wieku w stylu barokowym. Po pożarze z 1710 została przebudowana w stylu barokowym w roku 1711 przez jezuitów z Wrocławia. Od zachodu wieża, we wnętrzu barokowe wyposażenie z XVIII wieku, w ołtarzu głównym znajduje się obraz Narodzin Maryi z 1889 roku.

15. Wojnowice

Początki majątku w Wojnowicach sięgają XIV wieku, jednak obecny zamek myśliwski powstał później.

Budowę zapoczątkowano w 1513 dla Nicolausa von Schewitz (w latach 1513-1518 powstało skrzydło północne, zaś w latach 1525-1537 skrzydło wschodnie). Budowa kontynuowana była w kilku etapach dla Jacoba Bonera oraz Andreasa Hertwiga, który zakończył budowę w roku 1560. Później wielokrotnie przechodził z rąk do rąk, jednak zachował się niezmienny aż do restauracji przebudowy z lat 1974-1986. Obecnie mieści się w nim dom pracy twórczej Stowarzyszenia Historyków Sztuki. Uchodzi za najbardziej interesujący regularny zamek nizinny na Śląsku.

16. Mrozów

We wsi znajduje się kościół parafialny MB Zwycięskiej. Pierwotny budynek stojący na tym miejscu wzmiankowany był w 1353 roku. Obecny,

barokowy, wzniesiono ok. 1686 roku. Budynek jest jednonawowy, z węższym prezbiterium. Od zachodu posiada wieżę. Wyposażenie kościoła jest barokowe, ołtarz główny z obrazem Matki Boskiej Zwycięskiej oraz rzeźbami przedstawiającymi św. Franciszka Salezego oraz św. Franciszka Ksawerego. Na południe od kościoła znajduje się figura św. Jana Nepomucena z połowy XVIII wieku.

17. Brzezina

Znajdziemy tutaj położony w centrum wsi kościół będący przykładem wiejskiego budownictwa sakralnego. Murowany, jednonawowy, z trójbocznym prezbiterium, oskarpowany, z murowaną wieżą od zachodu. Wzmiankowany w 1335 roku ma w swojej historii kilka faz budowy, czytelnych do dzisiaj. We

wnętrzu zachowany późnogotycki rzeźbiony tryptyk ołtarzowy z XV wieczną rzeźbą Madonny z Dzieciątkiem oraz zespół całopostaciowych płyt nagrobnych z lat 1540 – 1592. Zachowały się również malowane renesansowe stalle i ławki z początku XVII w. oraz drewniana polichromowana chrzcielnica i piaskowcowe sakramentarium z tego samego okresu. Barokowy ołtarz główny i drewniane malowane tabernakulum pochodzą z końca XVII wieku. Dwa dzwony datowane są na 1497 rok.

18. Skarszyn

Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1253 r. i zaświadcza o pobieraniu ze wsi dziesięcin na rzecz wrocławskiego opactwa św. Wincentego. W roku 1710 odkryto we wsi lecznicze źródła, później powstało modne uzdrowisko, które przetrwało do przełomu XIX i XX wieku. W XVIII wieku Skarszyn był modnym miejscem rekreacyjnym dla szlachty, arystokracji i bogatego mieszczaństwa. We wsi znajduje się pałac z 1820 r. oficyna pałacowa około 1820 r. dom szachulcowy z początku XX wieku. Na północno-wschodnich zboczach są średniowieczne stanowiska archeologiczne. We wsi znajduje się rezerwat przyrody – naturalny las mieszany z przewagą buków, które objęto ochroną. Miejscowość podlega Nadleśnictwu Oborniki Śląskie. Do 1945 roku właściciele wsi zmieniali się, później została rozparcelowana. Przez miejscowość przebiega międzynarodowa trasa rowerowa R-9 Morze Adriatyckie-Morze Bałtyckie. W Skarszynie znajduje się także Krzyż Pokutny. Nikłymi pozostałościami dawnego uzdrowiska są relikty parku zdrojowego na Winnej Górze, obecnie porośniętej lasem. Dawny folwark położony po zachodniej stronie głównej wiejskiej ulicy i w południowej części wsi został zlikwidowany w l. 1750-1826 oraz zastąpiony

przez nowy, obecny, zbudowany na południe od nowego pałacu. Obecna zabudowa folwarku pochodzi z l. 1880-1900. Po r. 1820 po wschodnie stronie pałacu założono ogród w formie gwiazdźście wytyczonych, krótkich alej, dwustronnie obsadzonych drzewami. Ogród ten nie istniał już w l. 1887-1932, a obecnie na jego terenie rozciąga się łąka połączona z łąką przy korycie potoku. Starodrzew zachowany na miejscu dawnego ogrodu i podjazdu przed pałacem tworzą: klony pospolite, klony jawory, kasztanowce białe, buki pospolite, buki pospolite odm. purpurowej, jesiony wyniosłe, miłorzęby dwuklapowe, płatany klonolistne, dęby szypułkowe, robinie akacjowe, lipy drobnolistne. Droga ze Skarszyna do Głuchowa Górnego obsadzona lipami. Przy drodze ze Skarszyna do Godzieszowej – pozostałości dawnego punktu widokowego.

19. Boleścín

W miejscowości znajduje się kościół rzymskokatolicki należący do parafii Miłosierdzia Bożego i pałac z końca XIX wieku i początku XX wieku z parkiem z XVIII/XIX wieku. W skład zabudowań wchodzi także folwarczne obiekty mieszkalne, wozownia, obora, spichlerz. 500 m na wschód od wsi przy strumieniu Gródek średniowieczny. Ciekawostką jest, iż na terenie miejscowości występuje buk pospolity, który jest pomnikiem przyrody.

20. Zawonia

Przejeżdżając przez tę miejscowość warto zatrzymać się na chwilę i zwiedzić kościół Parafialny św. Jadwigi Śląskiej. Jest to budynek murowany, jednonawowy, 27 x

12 m, z wieżą umiejscowioną przy pd. Ścianie prezbiterium o podstawie 9 x 9 m i wys. 30 m., wzniesioną w 2 poł. XVII w. W stylu barokowym, konsekrowany w 1696 r., wzniesiony został na miejscu wcześniejszego kościoła z XVI wieku. We wnętrzu późnobarokowym ołtarz główny nieznanego autora z obrazem św. Jadwigi, ambona z figurkami 4. Ewangelistów, oraz dwunastogłosowe organy zbudowane przez świdnicką firmę Schlag. W prezbiterium ciekawa figura św. Jana Nepomucena.

Ołtarze boczne i balaski neogotyckie, pochodzące z końca XIX w. Na ścianach bocznych nazwy obrazy drogi krzyżowej z pocz. XX w.